

VZW Vokans een cursus sollicitatietraining aangeboden aan de gedetineerden.

Tevens is met de **VDAB dienst** overleg gepleegd met het oog op een screening van de meest aangepaste bijscholingen volgend op de diploma's volgens de individuele behoeftes van de gedetineerde, rekening houdend met de fase van vrijstelbaarheid van het dossier alsmede van zijn individuele sociale situatie.

De ontstane interne dynamiek zal slechts een blijvend karakter behouden als blijkt dat na de volgehouden inspanning tot het diploma hierop ook een positieve meerwaarde volgt wat betreft de professionele reclasseringsmogelijkheden.

Lieve VAN DE VELDE*

ALTERNATIEVE MAATREGELEN EN DE WERKING VAN DE 'SAM' (STEUNDIENST ALTERNATIEVE MAATREGELEN)

Inleiding

De overtuiging groeit dat naast de klassieke gevangenisstraf en de geldboete, ook de zogenaamde 'alternatieve bestraffingsvormen' een volwaardige plaats in de straftoemeting moeten krijgen.

In de discussies over de invoering en de toepassing ervan, komen steeds twee voorwaarden ter sprake die essentieel worden geacht om deze alternatieven ruime ingang te doen vinden en te doen concretiseren in de praktijk.

Eerst en vooral is het uitermate belangrijk te kunnen beschikken over een **ruim en gevarieerd arsenaal van reacties op strafbaar gedrag**. Enkel zo kan de gerechtelijke overheid voor elke situatie de meest gepaste straf opleggen, rekening houdend met de ernst van de feiten, de persoonlijkheid van de dader en de belangen van het slachtoffer.

Naast een consistent en veelzijdig alternatief sanctiestelsel, moeten bovendien **waarborgen voor een effectieve toepassing ervan** worden ingebouwd. Enkel hierdoor kunnen alternatieve sancties geloofwaardig worden zowel bij de magistratuur, als bij de advocatuur en het brede publiek. Een voldoende potentieel aan waardevolle en

gevarieerde projecten is bijgevolg een conditio sine qua non voor de ontwikkeling en de toepassing van alternatieve bestraffingsvormen. Ook *buitenlandse ervaringen* tonen trouwens het belang aan van een uitgebreid projectenbestand hiervoor.

Voor ons land moet worden opgemerkt dat het *wettelijk geregelde probatiesysteem* (het eerste alternatief op niveau van de straftoemeting) in de strafrechtspraktijk nooit de dimensie heeft gekregen die ervan werd verwacht. Het potentieel van de probatie werd niet ten volle benut. Een aantal knelpunten lagen hier aan de basis en één van de belangrijkste was het gebrek aan personeel en middelen.

In 1994 werden de **dienstverlening** en de **vorming als alternatieve sanctie wettelijk onderbouwd**, enerzijds in het kader van de probatiewet, anderzijds in het kader van de bemiddeling in strafzaken (wetten van 10 februari 1994). De uitvoeringsbesluiten verschenen pas in oktober '94. In 1995 start dan 'officieel' de toepassing van de alternatieven in de praktijk.

Bij het opmaken van een stand van zaken, kan worden vastgesteld **dat er sindsdien voor de uitbouw van de alternatieve gerechtelijke maatregelen op organisatorisch en financieel vlak reeds één en ander werd verwezenlijkt**.

Verwezenlijkingen

I. Reeds in de periode '94-'95 bouwden de probatie-assistenten een uitgebreid projectenbestand uit. Heel wat openbare diensten en verenigingen met een sociaal, wetenschappelijk of cultureel doel werden aangespoord om mee te werken aan de uitvoering van alternatieve sancties. In 1994 trof de regering ook een aantal maatregelen om de toepassing ervan te vergemakkelijken. Zo werd de probatiewet verruimd, de mogelijkheid tot bemiddeling in strafzaken gelanceerd, het personeelskader van de probatie- en bemiddelingsdiensten uitgebreid en de materiële uitrusting ervan op peil gebracht.

II. Het vrijmaken van budgetten voor subsidiëring van projecten en het opstellen van 2 wettelijk geregelde subsidiekanalen hiervoor, betekenden een belangrijke stap voorwaarts.

Het betreft kredieten vastgelegd op de begroting van het Ministerie van Justitie voor ondersteuning van 'Nationale projecten' en kredieten die in het kader van het 'Globaal Plan' ter beschikking kunnen worden gesteld.

* Directrice S.I. Oudenaarde.

1. KREDIETEN VASTGELEGD OP DE BEGROTING VAN HET MINISTERIE VAN JUSTITIE - 'NATIONALE PROJECTEN'

De toekenning van deze kredieten gebeurt jaarlijks en staat in functie van het voldoen aan **artikel 12 en 13 van het Koninklijk Besluit van 6 oktober 1994 (B.S., 15 oktober 1994) houdende uitvoeringsmaatregelen inzake dienstverlening en opleiding.**

Op basis hiervan kan de Minister van Justitie, binnen de perken van de op de begroting voorziene kredieten, **subsidies** toekennen aan :

– enerzijds projecten die een **vernieuwend karakter** hebben op het vlak van behandeling of van de opleiding,

– anderzijds projecten waarvan de aard van de werkzaamheden of van de opleiding de opvolging door **gespecialiseerd personeel** noodzakelijk maakt.

Het is de bedoeling om projecten te subsidiëren die het best op een **uniforme wijze in alle gerechtelijke arrondissementen** worden georganiseerd, dus **nationaal worden gespreid.**

Vernieuwende projecten worden het best door een overkoepelend organisme in één gerechtelijk arrondissement opgestart en op basis van de bereikte resultaten eventueel verder uitgebreid naar andere gerechtelijke arrondissementen. Projecten in het Nederlandstalig landsgedeelte moeten een tegenhanger krijgen in het Franstalig landsgedeelte en vice versa.

Dit systeem subsidieert **zowel werkings- als personeelskosten.** De subsidiëring gebeurt **rechtstreeks tussen het Ministerie van Justitie en de vereniging.**

De Ministerraad van 20 december 1996 keurde de **beleids optie** van de Minister goed om, onder meer via een betere omkadering, de alternatieve gerechtelijke maatregelen verder te stimuleren (bestaande mogelijkheden uitbreiden en nieuwe mogelijkheden ontwikkelen).

Het budget voor deze 'omkadering' ziet er in het meerjarenplan als volgt uit :

1997:	41 miljoen
1998:	120 miljoen
1999:	180 miljoen
2000:	260 miljoen.

Ook in functie van een betere wettelijke basis, houdt zich momenteel een werkgroep bezig met de aanpassing van het K.B. van 6 oktober 1994.

In 1997 ontvingen 8 verenigingen subsidies voor een totaal bedrag van 40.406.265 F.

De goedgekeurde 'Nationale Projecten' in het Nederlandstalig landsgedeelte zijn:

– **het leerproject 'Dader In-Zicht'** van het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk (Afdeling Justitiele Welzijnswerk), voor personen die een misdrijf pleegden en die een gebrekkig inzicht hebben in de motieven die aan de basis liggen van hun gedrag. Via het bijbrengen van zelfinzicht en bewustmaking van hun moeilijkheden en mogelijkheden wordt gepoogd hen ertoe te brengen zelf iets aan hun situatie te veranderen.

– **het leerproject voor daders van seksueel geweld** van het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk (Afdeling Gezins- en Relatieel Welzijnswerk), met als doel de psycho-seksuele en relationele ontwikkeling van de geweldpleger zodanig te bevorderen dat nieuw seksueel geweld wordt vermeden. Inzichtsverwerving in de aanleiding voor het seksueel geweld, de gevolgen voor het slachtoffer leren ernstig nemen en leren zichzelf te controleren, zijn middelen om strafbaarbaar seksueel gedrag te voorkomen.

– **het leerproject 'Slachtoffer in beeld'** van het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk (Afdeling Slachtofferhulp Vlaanderen), Het project is bedoeld voor strafrechtelijk meerderjarige daders tussen 18 en 25 jaar, die zich schuldig hebben gemaakt aan strafbare feiten waarvan natuurlijke personen het aanwijsbare slachtoffer zijn. De dader moet de feiten bekend hebben, de Nederlandse taal spreken en instemmen met de maatregel. Omdat rechtstreekse confrontatie tussen dader en slachtoffer niet steeds evident is, is onrechtstreekse confrontatie door middel van een leerproject een belangrijk alternatief om de zelfcontrole en verantwoordelijkheid bij daders te verhogen. Dit kan via het verschaffen van inzicht in de gevolgen van misdrijven voor slachtoffers en in de motieven die aan de basis liggen van het plegen van misdrijven, met als gewenst gevolg kennisvermeerdering, attitudeverandering en recidivevermindering. Ook worden de deelnemers op het vlak van sociale vaardigheden getraind.

– **de verkeercursus** 'Sensibilisatiecursus voor verkeersovertreders' van het Belgisch Instituut voor de Verkeersveiligheid (Nederlandstalig en Franstalig landsgedeelte) waarin wordt getracht het rijgedrag te veranderen via een kritische analyse ervan en het aanleren van hulpmiddelen

– **project herstelbemiddeling** van de K.U. Leuven – Faculteit Rechtsgeleerdheid, Afdeling Strafrecht, Strafvordering en Criminologie (geleidelijke overheveling van het Globaal Plan naar de nationale subsidie, meer bepaald begint in 1998 de spreiding van herstelbemiddeling over meerdere arrondissementen)

Pro memorie – Franstalige ‘Nationale Projecten’: het leerproject ‘Slachtoffer-in-beeld’, georganiseerd door de v.z.w. Arpège; het socio-educatief leerprogramma (sociale vaardigheidstraining, programma voor drugsgebruikers, programma voor daders van geweldsmisdrijven), georganiseerd door de v.z.w. Praxis.

Ter ondersteuning en in functie van een doelmatigheidsanalyse van deze goedgekeurde projecten werd een **‘Werkgroep Nationale Projecten’** opgericht om deze op elkaar af te stemmen (zowel op vlak van de gestelde criteria als budgettair), praktische samenwerkingsafspraken te maken en de criteria voor beleidsbepaling verder te verfijnen.

2. KREDIETEN IN HET KADER VAN HET GLOBAAL PLAN

Met dit tweede subsidiemechanisme werden de criteria verder uitgewerkt en verfijnd.

Het Globaal Plan, dat in de eerste plaats een tewerkstellingsplan is, kadert binnen het veiligheids- en preventiebeleid van de regering. Dat betekent dat er een aantal maatregelen worden in opgenomen ter bevordering van de veiligheid en de preventie. De Ministerraad van 18 november 1993 verleende hieraan zijn goedkeuring.

Het gaat om **een fonds van 4 miljard frank** onder de voogdij van de Minister van Binnenlandse Zaken. Hiervan wordt **250 miljoen op jaarbasis uitgetrokken** voor het **Ministerie van Justitie**. Dat laat toe dat steden en gemeenten, mits het **afsluiten van een overeenkomst met Justitie**, personeel kunnen aanwerven dat zal instaan voor de omkadering en organisatie van de alternatieve gerechtelijke maatregelen.

De gemeenten en steden kunnen het aangevonden personeel tewerkstellen in hun eigen diensten of geheel of gedeeltelijk ter beschikking stellen van één of meerdere verenigingen die ervaring hebben op dit vlak. Hiertoe kunnen zij een **forfaitaire tegemoetkoming** genieten voor de **personeelskosten**. De begunstigde steden en gemeenten of verenigingen moeten de werkings- en investeringskosten die met de aanwervingen gepaard gaan, op zich nemen.

De procedure voor het indienen van projecten wordt beschreven in het KB van 12 augustus 1994 en in de ministeriële omzendbrief van 12 september 1996.

De wettelijke regeling stelt o.a. **in elk gerechtelijk arrondissement een evaluatie- en opvolgingscommissie** in, voorgezeten door de procureur des Konings en met vertegenwoordiging van

alle betrokken justitiële actoren. Deze gedecentraliseerde vertegenwoordiging is een bewuste keuze. Gezien hun terreinervaring kennen zij het best de specifieke criminaliteitsproblemen, alsook de mogelijkheden en beperkingen in het gerechtelijk arrondissement. Het advies van de commissie inzake de ingediende projectvoorstellen weegt dan ook zwaar door maar ook de opvolging en evaluatie van de lopende projecten gebeurt met de nodige deskundigheid.

De samenstelling van de evaluatie- en opvolgingscommissie is als volgt: één vertegenwoordiger van de probatiecommissies (dienstverlening); één onderzoeksrechter (vov); één of twee vertegenwoordigers van het parket (strafbemiddeling en afdeling jeugd voor de diversiemaatregelen); de arrondissementscommissaris (persoon met administratieve ervaring, die goed op de hoogte is van het gemeentebeheer in de praktijk).

De commissie kan ook, voor advies, personen consulteren die vertrouwd zijn met de omkadering van alternatieve maatregelen, alsook personen of verenigingen die ervaring hebben met slachtofferhulp, voor zover die personen niet rechtstreeks betrokken zijn bij de onderzochte dossiers.

Sinds het verschijnen van het K.B. van 12 augustus 1994 werd al een zesde ronde ‘projectgoedkeuringen’ afgehandeld. Hiermee werden 217 personen tewerkgesteld. Voor 1998 ondersteunt de Steundienst Alternatieve Maatregelen 142 projecten in 86 steden en gemeenten, verspreid over het land, voor een bedrag van 219.869.166 F.

III. De verdere uitbouw van het projectenbestand had tevens tot gevolg dat er **op niveau van de administratie dringend behoefte** ontstond **aan een degelijk bemande dienst** om al de (nieuwe) initiatieven te ondersteunen en op te volgen. Bovendien was er ook nood aan een centraal ‘aanspreekpunt’ voor externe personen en diensten.

De Ministerraad van 20 december 1996 keurde dan ook de oprichting van een **‘Steundienst Alternatieve Maatregelen’** (afgekort : **S.A.M.**) goed. Deze nieuwe stafdienst ressorteert onder de Dienst Sociaal Werk van het Directoraat-generaal Rechterlijke Organisatie van het Ministerie van Justitie. Hij is samengesteld uit 6 universitair (licentiaten in de criminologie en/of in de rechten) en 2 administratieve krachten voor beheer van het nationaal secretariaat.

De opdracht van de SAM betreft administratieve- en beleidsondersteuning aan alle actoren in het domein van de alternatieve sancties. Dit houdt onder meer in:

- helpen opstarten van nieuwe projecten, methodische en logistieke ondersteuning, opvolgen en evalueren van de bestaande projecten ter omkadering van alternatieve maatregelen en sancties;
- informeren en sensibiliseren van magistratuur, advocatuur en publiek;
- analyseren van praktische, organisatorische, methodologische en juridische knelpunten in de toepassing van alternatieve sancties en oplossingen voorstellen;
- bijdragen tot innovatie en ontwikkeling;
- bewerkstelligen van meer organisatorische samenhang, onder meer via de justitiehuizen en de daarin aangestelde coördinatoren. Deze zullen gedeeltelijk fungeren als een verlengstuk van de S.A.M. binnen elk gerechtelijk arrondissement.

IV. Het is de bedoeling om in de loop van de komende drie jaar **in alle gerechtelijke arrondissementen een justitiehuis** te openen. Dat zal moeten bijdragen tot een meer humane en meer toegankelijke justitie, tot het bevorderen van zinvolle alternatieven voor de vrijheidsberoving, tot het stimuleren van een meer slachtoffergerichte en herstelgerichte benadering, tot een optimalisering van de parajustitiële inbreng en tot een verbetering van de efficiëntie en effectiviteit van Justitie in het algemeen.

Het justitiehuis vormt in eerste instantie een hergroepering van de nu reeds bestaande parajustitiële initiatieven van het Ministerie van Justitie buiten de gevangismuren. Naast deze bestuurlijk-organisatorische doelstelling zal het justitiehuis, inzake alternatieve sancties, voor volgende inhoudelijk taken moeten instaan/

- zorgen voor een betere zichtbaarheid van en samenwerking tussen de alternatieve sanctioneringsmogelijkheden;
- beter afstemmen van deze mogelijkheden op de vragen en verwachtingen van de magistratuur;
- een betere ondersteuning en supervisie van het parajustitiële werk.

Pro memorie – Parajustitiële sector: deze diensten die hoofdzakelijk of uitsluitende personen begeleiden die in aanraking komen of dreigen te komen met Justitie.

In elk justitiehuis wordt een ‘Commissie Strafrechtstoepassingen’ geïnstalleerd om deze opdrachten op te volgen.

Het eerste justitiehuis werd in 1997 geopend in het gerechtelijk arrondissement Kortrijk. Tegen 2001 moeten alle gerechtelijke arrondissementen over een justitiehuis beschikken.

V. Dit laatste punt biedt een beknopt overzicht van het concrete aanbod aan projecten binnen het ressort van het Hof van Beroep te Gent, te Antwerpen en te Brussel.

Voor alle soorten alternatieve sancties is in de drie ressorten zowel een brede waaier dienstverleningsprojecten als een ruim aanbod vormings- en behandelingsprojecten beschikbaar. Het penologisch vademecum biedt hiervan een meer systematische en gedetailleerde voorstelling.

1. DIENSTVERLENING OF ‘WERKSTRAF’

Hierbij verricht de delinquent een prestatie in het belang van de gemeenschap als symbolisch herstel voor aangedaan leed. Tegelijk moet dienstverlening voor betrokkene een zekere meerwaarde opleveren, zoals bijvoorbeeld het aanleren van nieuwe bekwaamheden.

Het aangeworven personeel heeft als *taak* het werk te organiseren, de delinquenten aan het werk te zetten en hen daarin te begeleiden. Ze moeten ook een zekere discipline eisen (stiptheid, structuur aanleren) en nazien op de naleving van de voorwaarden. Dit alles gebeurt in samenwerking met de gerechtelijke diensten. De justitiële doorverwijzers ontvangen uiteraard regelmatig verslag over het verloop van de dienstverlening.

Diverse dienstverleningsprojecten ‘coördineren’ tal van mogelijke werkzaamheden ten dienste van de gemeenschap. Verschillende steden en gemeenten binnen de gerechtelijke arrondissementen van de drie ressorten wierven ‘dispatchers’ aan. Deze werkten binnen de stedelijke en gemeentelijke diensten verscheidene dienstverleningsmodules uit waarmee een ruime variatie werkzaamheden kan worden aangeboden zoals:

- uitvoeren van administratieve taken;
- meewerken in de technische dienst en de groendienst voor plant-, snoei- en maaiwerk, opruimen van zwerfvuil;
- onderhoud van parken en sportvelden;
- inschakeling in de jeugdhuiswerking;

Eén of meerdere van deze mogelijkheden vinden we terug in de gerechtelijke arrondissementen Gent, Oudenaarde, Brugge, Dendermonde (ressort Hof van Beroep Gent), Antwerpen, Mechelen, Turnhout, Hasselt, Tongeren (ressort Hof van Beroep Antwerpen) en in de gemeenten Beersel, Ternat, Jette, Evere en Machelen (ressort Hof van Beroep Brussel).

Ook organisaties die specifieke dienstverleningstaken aanbieden, ontvangen subsidie. Voorbeelden hiervan zijn de V.Z.W. ‘t Dak’ in Dendermonde – waar werkzaamheden kunnen worden

verricht in het kader van de armoedebestrijding – en onderhouds- en renovatiewerken in onthaalcentra voor thuislozen.

2. VORMING EN BEHANDELING

(a) Het penologisch vademecum definieert **vorming of 'leerstraf'** als het doorlopen van een leerproces met een min of meer vooraf afgebakende inhoud en volgens een gestructureerd plan met als doel veranderingen teweeg te brengen in de kennis, houding en gedrag van de cursist. Leerstraffen kunnen grondig verschillen in duur, beschikbaarheid, gebruik en uiteraard ook naar inhoud.

Sommige vormingscursussen richten zich bijvoorbeeld vooral naar het gepleegde delict. De dader wordt geconfronteerd met de risico's en de gevolgen van zijn gedrag voor anderen (het slachtoffer, de omgeving, de samenleving) en voor zichzelf. Hij wordt gewezen op de verantwoordelijkheid voor zijn daden, op de manier waarop deze tot stand zijn gekomen en wat hij er kan aan doen om er invloed op uit te oefenen.

Voorbeelden van dergelijke programma's zijn:

- 'alcoholverkeercursus';
- leerproject voor daders van seksueel geweld;
- leerproject 'slachtoffer in beeld';
- alle nationale projecten, die in alle gerechtelijke arrondissementen worden georganiseerd....
- verder ook tal van initiatieven i.v.m. drugsgebruik zoals:

V.Z.W. De Sleutel: gerechtelijk arrondissement Gent, Brugge, Veurne, Dendermonde en Antwerpen

V.Z.W. De Kiem: gerechtelijk arrondissement Gent en Oudenaarde

V.Z.W. De Spiegel: gerechtelijk arrondissement Oudenaarde

V.Z.W. Cadens en Dialoog: gerechtelijk arrondissement Leuven

V.Z.W. Katharsis: gerechtelijk arrondissement Tongeren

CGG: gerechtelijk arrondissement Turnhout

CAD: gerechtelijk arrondissement Hasselt

– cursussen die zich richten naar plegers van geweldsdelicten zoals de diverse modules uitgewerkt door het PCWW in het gerechtelijk arrondissement Gent en door het CAW-Kempen in het gerechtelijk arrondissement Turnhout, en de cursus georganiseerd door de V.Z.W. Oase in het gerechtelijk arrondissement Dendermonde.

Een tweede soort vormingscursus gaat uit van de persoonlijke of maatschappelijke positie van de delinquent. Hierbij wordt de aandacht vooral

gericht op tekorten aan kennis en vaardigheden die geleid hebben tot het plegen van het delict.

Voorbeelden van dergelijke cursus zijn de talrijke begeleidingen (in groep of individueel) 'sociale vaardigheden', georganiseerd in de gerechtelijke arrondissementen Brugge, Gent, Kortrijk en Leuven ('sport en zinvolle vrijetijdsbesteding' – 'omgaan met agressie', georganiseerd door de V.Z.W.'s Cadens en Dialoog).

Sommige cursussen leggen het accent op het aanleren van één specifieke vaardigheid (b.v. de cursus budgetbeheer, arbeidstraining, omgaan met agressie, enz.).

De leerstraf wordt momenteel wel op veel kleinere schaal toegepast (uitgesproken) dan de werkstraf.

(b) Op het vlak van de hulpverlening zijn ook heel wat **behandelingsprojecten** beschikbaar.

Behandeling kan gedefinieerd worden als een psycho-sociaal hulpverleningsproces met een vooraf afgebakende tijdsduur waarbij een min of meer duidelijk oorzakelijk verband kan worden aangetoond tussen enerzijds het delinquent gedrag en anderzijds één of meerdere probleemsituaties in het leven van de dader. De behandeling verloopt procesmatig en wordt afgestemd op de individuele noden van de betrokkene.

Zo zijn er in alle gerechtelijke arrondissementen van het ressort van het Hof van Beroep Gent en Antwerpen behandelingsprojecten die werken rond alcohol- en drugsproblemen, problemen op vlak van seksueel afwijkend gedrag, problemen op het vlak van het psycho-sociaal functioneren, enz.

Daarnaast werd het specifieke slachtofferproject 'Burgers voor Burgers' opgezet waarbij niet-professionele vrijwilligers uit de plaatselijke gemeenschap via meelevend contact en het geven van raad, praktische hulp en bijstand, het slachtoffer over de eerste schok heenhelpen.

Een recent goedgekeurd project (Ministerraad van 20/3/1998) binnen het gerechtelijk arrondissement Leuven betreft een dienst ontmoetingsruimte/bezoekruimte voor de provincie Vlaams-Brabant, georganiseerd door de v.z.w. De Stut. Dit initiatief kadert in een ruimere context van de integratie van familiale en sociale waarden. Heel wat in scheiding verwikkelde of reeds gescheiden ouders hebben conflicten rond hoede- en bezoeksregeling t.a.v. de kinderen.

Het project wil de betrokkenen er toe brengen om het omgangsrecht zoals opgelegd door de bevoegde rechterlijke instantie, te respecteren. Zij krijgen de nodige begeleiding om na verloop van

tijd te komen tot een normale gezagsuitoefening in een geest van wederzijds respect.

Besluit

Uit hetgeen voorafgaat mag worden besloten dat de politieke overheid onmiskenbaar de toepassing van alternatieve bestraffingsvormen verder wil stimuleren door te zorgen voor een nog betere wettelijke en organisatorische samenhang en een ruimere omkadering.

Het (beknopt) overzicht van het projectenaanbod in de drie ressorten leert daarbij dat er een ruime waaier mogelijkheden bestaat om strafbaar gedrag op een alternatieve wijze af te handelen.

Het blijft nog even wachten op een voldoende grote mentaliteitswijziging bij magistratuur en advocatuur die moet leiden tot een veelvuldiger aanwending van deze alternatieve bestraffingsmogelijkheden zodat deze een volwaardige plaats kunnen verwerven binnen ons strafrechtssysteem.

Mike BRUTSAERT, Caroline DEMAEGT,
Koen D'HAENENS, Carl SLECHTEN